

SİİRT İLİ
ERUH (DIHÊ) İLÇESİ
BİLGİLİ (ERUHA KEVIN) KÖYÜNDE
MEYDANA GELEN PATLAMA
OLAYI İLE İLGİLİ
ARAŞTIRMA&İNCELEME
RAPORU

İHD Diyarbakır Şubesi
MAZLUMDER Diyarbakır Şubesi

7 Nisan 2010

OLAY

3 Nisan 2010 tarihinde Siirt İli Eruh İlçesi Bilgili Köyünde Hacer BEYTEKİN ve Kader Zilan BEYTEKİN'in küçükbaş hayvan otlatması esnasında Kader Zilan BEYTEKİN'in askeri talim bölgesinde bir cisim görüp eline alması ve daha sonra paniğe kapılarak yere atması ile meydana gelen patlama neticesinde Hacer BEYTEKİN ile Kader Zilan BEYTEKİN'in yaralanmaları olayı. İHD Diyarbakır şubesine telefon açan Hacer BEYTEKİN'in babası **Mahmut BEYTEKİN**'in yardım talep etmesi üzerine İHD Diyarbakır Şubesi ve Mazlum-Der Diyarbakır Şubesi tarafından bir İnsan Hakları Heyeti oluşturulup olayın olduğu yere gidilmiş temel insan hakları ilkeleri ve perspektifine uygun olarak olayın değerlendirilmesi yapılmıştır.

AMAÇ

Siirt İli Eruh İlçesi Bilgili Köyünde meydana gelen ve Hacer BEYTEKİN ve Kader Zilan BEYTEKİN yaralanması ile ilgili iddia edilen durum için mağdurlar, varsa görgü tanıkları ile görüşmek, araştırma ve incelemeler ile elde edilen bilgiler ışığında rapor hazırlamak, raporu ilgili ve yetkili kurum ve makamlara göndererek, maddi gerçeğin açığa çıkarılmasına katkıda bulunmak, kamuoyunun gerçek bilgiye ulaşmasını sağlamak, çeşitli ulusal ve uluslararası mevzuatlarda güvence altına alınan yaşam hakkının korunmasına katkıda bulunmak, olayın sorumluları hakkında gerekli soruşturmanın başlatılmasını talep etmek amacıyla bir insan hakları heyeti oluşturulmuştur

HEYETİN OLUŞUMU:

İHD MYK Üyesi Doğu Ve Güneydoğu Bölge Temsilcisi Ali AKINCI, İHD Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Av. Serdar ÇELEBİ, Mazlum-Der Diyarbakır Şube Başkanı Av. Selahattin ÇOBAN, Mazlum-Der Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Av. Mustafa SARIHAN'dan oluşan İnsan hakları heyetimiz, önce mağdur ve mağdur yakınları ile daha sonra görgü tanıklarının beyanlarını almak ve o yerin sorumlu devlet yetkilileriyle görüşmek üzere önce yaralıların bulunduğu Siirt Devlet Hastanesine daha sonra da bu kişilerin ikamet ettiği Siirt İli Eruh İlçesi Bilgili köyüne giderek, olayın görgü tanığı olan Mehmet Halis DAMAR ve Süleyman ŞEN'in bilgi ve beyanlarını almıştır.

Hacer BEYTEKİN (Baba adı Cangir, anne adı Fadile, 01.01.1996 Eruh doğumlu)

Olayın olduğu gün ben Amcamın kızı Kader Zilan ile beraber koyun otlatıyorduk. Sürüdeki koyunlardan bir tanesinin uzaklaştığını ve askeri talim yerinde bulunan mevzilere doğru gittiğini gördüğümde ben de koyunu getirmeye gittim. İlerlediğim sırada amcamın kızı Kader beni çağırdı. Bana bir cisim gördüğünü söyledi. Ona doğru Baktığımda elinde bir metal parçası olduğunu gördüm. Kader Zilan'ın elinde gördüğüm cisim metal, yuvarlak, beyaz uclu ve yeşil renkliydi. Ben, Kader Zilan'a "hemen onu at, bomba olabilir. Belki de patlamamış bombadır" dedim. Kader de bir anda panikleyerek elinde bulunan cismi yere fırlattı. Fırlatılan cisim bana yakın bir yere geldi. O anda çok şiddetli bir patlama sesi işittim. O anda nefesimin kesildiğini hissettim. Başım dolanıyordu. Bacağımı hissetmiyordum. O anda yakınımızda bulunan 3 askeri mevziden askerlerin sesleri geliyordu. O sırada askeri mevzi çok yakınımızdaydı. Mevzide bulunan askerleri tanıyordum. Koyunları otlatığımız sırada orada bulunan askerlerden biri benim adımları sormuştu. Orada 3 tane mevzi bulunuyordu. Ortadaki mevzide 1 asker sağ ve soldaki mevzide 2 şer asker olmak üzere 5 adet asker bulunuyordu. Biz askerlerin seslerini işittiğimiz sırada bağırma ve yardım istemeye başladık. Ancak bizlere herhangi bir cevap verilmedi. Bize taraf gelinmedi. O sırada amcamın kızı olan Kader Zilan çığlık atıyordu. Ben yerden kalkamayacak durumda iken kader Zilan önce kollarımdan tuttu ve beni sürüklemeye çalıştı. Ancak benden küçük olduğundan dolayı hareket ettiremedi. Daha sonra köye haber vermek üzere yanımdan ayrıldı. Bir süre sonra yanıma köylümüz olan Halis DAMAR adlı şahsın geldiğini ve beni kucağına aldığını ve götürmeye çalıştığını gördüm. Beni patlamanın olduğu yerden yaklaşık 100 metre uzaklıkta bulunan yola doğru getirdi. Daha sonra beni bırakıp askerlere doğru gitti ve onlardan gelip müdahale etmelerini istedi. O sırada annem, yengem ve Kader Zilan'ın beraber geldiklerini gördüm. Beni arabaya bindirip daha önce askeriye daha sonra da helikopterle hastaneye getirdiler.

Kader Zilan BEYTEKİN (Baba Adı Mahmut, Ana Adı Remziye 11.01.2000 Eruh doğumlu)

Ben yeşil renkli yuvarlak büyüklüğünde beyaz uçlu bir metal parçasını toprak üzerinde gördüm. Ben Hacer koyunu getirmeye gittiğimizde bu metal parçasını gördüm. Toprağın üstünde 1 telefon kadardı yuvarlak yeşil ve yeniydi hayvanların otlatıldığı ve köy halkının sürekli geçtiği bir yerde açıkta bir yerde gördüm o metal parçasını elime aldım. Amcamın kızı Hacer'e bunu ne olduğunu sordum. (Ben merak ettim) o da bombadır çabuk at dedi. Ben de o metal parçasını fırlattım. Çok şiddetli bir ses geldi. Patlama oldu. Amcamın kızı yere düştü. Ben ayakta kaldım. Ben Amcamın kızı Hacer'in

elinden tuttum. Ve sürüklemeye çalıştım. Ancak başaramadım bunun üzerine Ben Annem ve Yengem haber vermek için gittim. Onlara haber verdim. Beraber Hacer'in yanına geldik. Biz giderken Halis DAMAR'ı gördük. Amcamın kızını Halis DAMAR ile beraber yola doğru taşıdık.

Mahmut BEYTEKİN (Kader Zilan BEYTEKİN'in babası)

Olayın olduğu yer köye 700 m ile 1 km mesafededir. Burası köyün merası olup sürekli askeri talim ve atışlar yapılmaktadır. Bazen her gün bazen haftada bir, bazen ayda bir iki defa atış yeri olarak kullanılmaktadır. Köylüler bu atış saatleri dışında sürekli orada dolaşabilmekte ve hayvanlarını otlatabilmektedir. Ayrıca bizim köyün mezarlığı da oradadır. Olaydan önce ve sonra herhangi bir tel örgü veya işaret, yazı o atış alanında mevcut değildir.

Mehmet Halis DAMAR (Olay esnasında kendi bahçesinde çalışan ve olay yerine ilk giden şahıs)

Olay günü saat: 11.00 (Cumartesi) bana bir patlama sesi geldi. Ben askerlerin olduğunu düşündüm. Daha sonra küçük kız (Kader) in koştüğünü gördüm. Biraz ilerledim ve Hacer'in yerde yattığını gördüm. Hacer'i 100 m kadar köye kadar getirdim (Olayın olduğu yer köye 700 m, karakola 300 m) uzaklıktadır. Direk mevzideki askerlere doğru koştum onlarda araba ve doktor getirdiler Askeriyenin revirine gittik. Serum taktılar daha sonra helikopterle beraber Siirt'te götürdüler. Ben çocuğu gördüğüm de çocuğun öldüğünü düşündüm. Daha sonra nefes aldığımı görünce yaşadığını anladım.

Süleyman ŞEN (Bilgili Köyü'nde oturan ve daha önceki olaylar hakkında beyan vermek isteyen kişi)

Bizim köyde daha önce de buna benzer olaylar yaşandı. Benim bildiğim 2 mayın patlaması daha olmuştur. İkisine de katırlar basmıştı. İki katır da ölmüştü. O patlamalarda bize bir şey olmadı. Bir keresinde de amcamın kızı Hazal ŞEN bir havanı görüp eve getirmişti. Eve getirdiği havanın patlaması sonucu Amcamın eşi Fatma ŞEN, amcamın oğlu Ebubekir ŞEN patlama sonucu yaşamını yitirdiler. Hayvan otlatan çok sayıda çoban patlamamış çok sayıda da Askeri mühimmat buluyor ve askerlere haber veriyorlar. Onlar da gelip patlatıyorlar.

İNSAN HAKLARI HEYETİNİN DEVLET MAKAMLARI İLE GÖRÜŞMELERİ

SIİRT İLİ ERUH İLÇE KAYMAKAMLIĞI

İHD Genel Merkezi aracılığıyla 5 Nisan 2010 da saat 12.00 ile 16.25 arasında bir kez faks iki kez de telefonla görüşmek suretiyle kaymakamlıktan randevu talebinde bulunulmasına rağmen talep sürekli olarak kaymakamın toplantıda olduğu gerekçe gösterilmiş daha sonra mesai bitimine yakın bir saate de İHD Genel merkezine dönülmek suretiyle kaymakamın uygun olmadığı gerekçe gösterilerek heyetin randevu talebi reddedilmiştir.

ERUH CUMHURİYET SAVCILILIĞI

İHD genel merkeziden faks ve telefon edilmek suretiyle randevu talep edilmiş olmasına rağmen talebe ne olumlu ne de olumsuz bir bildirimde bulunulmamış dolayısıyla heyetin randevu talebi reddedilmiştir.

BİLGİLİ JANDARMA KARAKOLU

Bilgili köyü ile olayın olduğu yer arasında bulunan bu karakola heyet gitmiş olup görüşme ve olay yeri incelemesi ve görüntü almak istediğini, bu olaya ilişkin tutulan tutanak bulunup bulunmadığı sorulmuş olup dış nizamiye kapısında nöbetçiler dışında bir uzman çavuş ve başka bir rütbeli gelerek "Patlamanın olduğu yer askeri bölge olup, güvenlik alanımızdır. Bu nedenle sizi oraya sokamayız." demişlerdir. Daha sonra heyetin ısrarları üzerine komutanlarıyla görüşüp heyete döneceklerini belirterek içeriye doğru gittiler. 7 dakika sonra bu kişiler tekrar dönerek "Olaya ilişkin soruşturmanın devam ettiğini, bu hususla ilgili Eruh Başsavcılığı veya Eruh Kaymakamlığı'ndan talimat almadan bize her hangi bir beyan, bilgi, görüntü veremeyeceklerini" beyan etmişlerdir.

HEYETİN YAPTIĞI TESPİTLER:

A-) Gözlemler;

Heyet Siirt Devlet Hastahanesi ve Bilgili Köyü'nde görüşmeler esnasında insanların tedirgin ve çekingen olduklarını gözlemlemiş ve özellikle köyde tanıkların askeriye'nin izni olmaksızın ifade veremeyeceklerini ve olay yerine heyeti götürmeyeceklerini ifade etmeleri o esnada kamera kayıta iken köy muhtarı Abdulgaffar YAŞODUN'un heyetin yanına gelerek çekim ve beyan alamayacağımızı ifade etmesi ve bunun kendisine askeriye tarafından talimat olarak bildirilmiş

olduğunu söylenmesi heyet tarafında ayrıca bir kuşatılmışlık olduğu izlenimini vermiştir. Daha sonra karakol ile yapılan görüşmede bu gözlemler daha da pekişmiştir.

B) Olay yerine ve olaya ilişkin tespitler:

Heyetimiz;

1-) Olayın meydana geldiği yer olan Siirt ili Erüh İlçesine bağlı Bilgili Köyü'nün Erüh İlçesine yaklaşık 27 km mesafede olduğu ve Herekol Dağlarına nazır ve çok yüksek bir dağın başında olduğu ve genel itibarıyla bölgenin dağlık olduğu,

2-) Olayın meydana geldiği yerin askeriye (Bilgili Jandarma Karakolu) tarafından atış alanı olarak kullanıldığı,

3-) Olayın meydana geldiği yerin köylüler tarafından hayvanların otlatılması amacıyla da kullanıldığı ve çok büyük oranda tehlike arz ettiği,

4-) Olayın köye 1 km mesafe de bulunan mera alanında olduğu tespiti yapılmıştır.

5-) Bilgili Jandarma Karakolu tarafından heyetin olay yerine gitmesine izin verilmemiş ancak tanık köylülerin anlatımından olay yerinin tatbikat alanı olarak kullanılmasına rağmen etrafının dikenli teller ile çevrili olmadığı gibi herhangi bir uyarıcı levhanın da bulunmadığı tespiti yapılmıştır.

6-) Yine tanık anlatımlarına göre olaydan sonra da olay yerinde herhangi bir önlemin alınmadığı ve uyarıcı levhanın konulmadığı tespiti yapılmıştır.

7-) Mağdur çocukların geç de olsa helikopterle Siirt Devlet Hastanesi'ne getirilmiş olduğu tespiti yapılmıştır. Mağdur çocukların helikopterle hastaneye ulaştırılmış olmaları yaşam haklarının korunması açısından önemli olduğu da ayrıca tespit edilmiştir.

8-) Çocukların yaşlarının 10-14 arasında olduğu çobanlık yaptıkları, iki kız çocuğu olduğu, 14 yaşındaki kız çocuğunun sağ bacak ve yüzünde patlama izleri ile 10 yaşındaki çocuğun sakat kalmayacak şekilde yaralandığı tespit edilmiştir.

9-) 14 yaşındaki kız çocuğunun sağ bacak diz üstü kısmının hem atar damar hem de sinir damarlarının koptuğu, ameliyata alındığı ancak damarda parça kalması nedeni ile 06 Nisan 2010 günü ikinci kez ameliyata alındığı ve halen Siirt Devlet Hastanesi Genel Cerrahi bölümünde tedavi altında olduğu tespiti yapılmıştır.

10-) Patlayıcı maddenin niteliğinin belirsiz olduğu ancak toprak üstünde bulunduğu, bu neden ile serbest patlayıcı olarak nitelendirilebileceği,

11-) Daha önceki yıllarda yine benzer şekilde patlamaların olduğu ve yaşam hakkı ihlalleri olduğu beyanlardan anlaşılmaktadır.

AYDINLATILMASI GEREKEN NOKTALAR

Heyetimiz, adli ve idari mekanizmaların aşağıdaki konuları aydınlatması gerektiği düşüncesindedir.

1) Meydana gelen patlama sonucu yaralanan Kader Zilan BEYTEKİN ve Hacer BEYTEKİN'in vücutlarına isabet eden patlayıcının cinsi nedir?

2) Patlama olayının meydana geldiği yer köyün merası mıdır? Köyün merası ise buranın atış talimi olarak kullanılıp kullanılmadığı hususunun araştırılması ve askeri bölge olarak kullanılıyorsa neden etrafının çevrilmediğinin araştırılması,

3) Patlama olayına neden olan patlayıcı maddenin atış talimi sonrası patlamamış bir mühimmat olup olmadığının açıklığa kavuşturulması,

4-) Olayın meydana gelmesinde kusur ve sorumluluğu olanlar hakkında ivedilikle etkin bir soruşturma yapılmalıdır.

KANAAT VE SONUÇ

İnsan haklarına riayet etmek hukuk devleti olmanın temel gereğidir. Heyetimiz 3 Nisan 2010 tarihinde meydana gelen bu olayda güvenlik güçlerinin ihmali olduğunu düşünmektedir.

Mağdur ve mağdur yakınları ile diğer köylülerin anlatımları, askeri yetkililerin heyete beyanları neticesinde olay yerinin güvenlik güçlerince tatbikat/atış alanı olarak kullandığı, bu neden ile olayın resmi yetkililerin ihmalkârlığı, tedbirsizliği ve yaşam hakkını önemsenmemesinden kaynaklı olduğu, olayımızda vücut bütünlüne zarar verildiğini belirtiriz.

Yaşam hakkı, Türkiye'nin altına imza attığı uluslararası hukuk ve insan hakları metinlerinin temel öğelerine göre korunan haklardandır.

Yakın geçmişte yaşanan ve halen unutamadığımız Ceylan ÖNKOL olayı benzeri bu olay ve benzeri olaylar artık yaşanmasın ve başka Ceylanlar ölmesin diye herkes sorumluluklarını yerine getirmek zorundadır.

Bahar mevsimi, yayla dönemi olması, bölgede daha önce buna benzer birçok hadisenin meydana gelmiş olması ve bu tür patlamaların önünün alınmamış olması ve bölgenin patlayıcılardan arındırılmamış olması biz İnsan Hakları Savunucularını ciddi anlamda kaygılandırmaktadır. Ayrıca mağdurların çoğunlukla çocuk olması var olan tehlikenin boyutlarının bilinmesi açısından çarpıcıdır. Çünkü bu durum tehlikenin çocukların oyun alanlarına ve meralara, köy içlerine kadar geldiğinin göstergesidir.

Herkesin güvenli bir ortamda yaşama hakkı olduğundan hareketle olayımızda güvenlik hakkının ihlal edildiğini belirtiriz.

Türkiye'yi başta "Anti-Personel Mayınların Kullanımının, Depolanmasının, Üretimini ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Sözleşme (Ottowa Sözleşmesi) olmak üzere altına imza atmış olduğu tüm uluslararası yasa ve sözleşmelere uymaya ve yükümlülüklerini yerine getirmeye davet ediyoruz.

İdari ve adli makamlardan olayın meydana gelmesinde kusur ve sorumluluğu olanlar hakkında etkin soruşturma yapmalarını talep ediyoruz.

İnsan hakları örgütleri ve savunucuları olarak yaşanan bu olayın takipçisi olacağız. Başta yaşam hakkı olmak üzere hiçbir insan hakkının ihlal edilmediği bir ortama ulaşıncaya kadar çabalarımız devam edecektir.

Ali AKINCI - İHD MYK Üyesi- Doğu ve Güneydoğu Bölge Temsilcisi

Av. Selahattin ÇOBAN - MAZLUMDER Diyarbakır Şube Başkanı

Av. Serdar ÇELEBİ - İHD Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi

Av. Mustafa SARIHAN - MAZLUMDER Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi